

JURNAL

PENTRŪ PESŃINDIPEA ШТИИЦЕЛОРŪ NATŪRAJE ШИ ESAKTE, İN TOATE KLASELE

PedigeatŃ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

de

PROFESOR DOCTOR IULIUS BARASH.

№ 48.

(Anul alŃ patrulea)

Bukuresti

30 Dekembrie, 1859.

Компидеа: Адю.— Історія Натрале а вѣкѣтїеї.— Дзелїї іп натрѣ.— Історїеа днїї асасїнатѣ жѣдекѣтопекѣ.— Комунїкаціон scientifice мїї.

Adio!

Журналь IsisŃ saŃ Natura, імї іеа акѣмѣ адю де ла лекторїї лїї, каре а авѣтѣ вѣнѣ-воїндѣ шї рѣдаре а ї дѣрїї атенціонеа лорѣ іп кѣрпалѣ де патрѣ аїї непре-кѣрматѣ.

Поате кѣ ворѣ фї мѣлїї каре ворѣ інтрева: де че інѣтеазѣ аѣстѣ жѣрналѣ? Шї еѣ амѣ пѣтеа фаче аѣеастѣ інтрезаре, фїїндѣ кѣ, де кїндѣ аѣстѣ жѣрналѣ а інѣпѣтѣ сѣ еасѣ шї нїнѣ акѣмѣ, непрекѣрматѣ с'а вѣкѣратѣ де фавоареа пѣалїкѣ шї редакторѣлѣ а прїїїїтѣ дїн тоате пѣрїїле фелїцитадїїї шї еспресїїї мїнѣїтоаре. Дар, інтре еспресїїї шї фанте, есте інкѣ о маре дїферїндѣ. Днѣ жѣрналѣ нѣ се сѣсїїїне нѣмалѣ де ворѣе мїн-гїїтоаре; інтокмалѣ кѣ о амантѣ (мѣлїї дїн лекторїї номтрїї шїїѣ аѣеаста дїн есперїїндѣ). Апої фантеле інкѣраціатоаре не-а лїїсїтѣ. Нѣ воїмѣ сѣ акѣзѣмѣ пре нїїїїнеа, кон-статѣмѣ нѣмалѣ о фантѣ; констатѣмѣ кѣ, кѣ нѣмѣрѣлѣ мїкѣ алѣ абонацілорѣ каре 'лѣ-а авѣтѣ аѣстѣ жѣрналѣ шї каре нѣ с'а імѣлїїтѣ іп аналѣ дѣне зрїтѣ, де шї редакціїїнеа а редѣсѣ пре-

дгѣ жерналѣ де ла дої галбенї ла патрѣ ikosari; маї konstatymѣ къ модѣлѣ плѣдеї з-пора din D-nii абонаци н'а fost peryalat (sintѣ мѣлци каре ниѣ пинѣ акзмѣ нѣ не аѣ плѣтїѣ абонamentѣлѣ нентрѣ 1859); зичемѣ къ кѣ ачестѣ модѣ, ши фърѣ ниѣо сврїжинире де вр'о алѣ карте, ми-а fostѣ кѣ тотѣлѣ neste пѣтингѣ сѣ kontinenzѣ кѣ пѣзликареа ачестей foil.

Кѣ toate ачестеа, не desпърдимѣ, domnilorѣ лекторї, ка амичї вѣнї. Имї паре вине къ амѣ пѣтѣтѣ ин ачешї патрѣ анї сѣ kontрївезескѣ кѣ чева ла instrѣкуцинеа ши петречереа Дв. Поате къ ва вени знѣ timpѣ кѣ чїркѣмстанде маї favorabile нентрѣ о асемenea интrepиндере литерарїѣ, атѣнчї вѣ фърѣдзескѣ къ воїѣ лѣа иарѣ пана ин мїнѣ ши воїѣ фаче иарѣ знѣ апелѣ ла амичїгїеа ши ла konfiенца Дв. Adio!

Pedaktorѣлѣ жерналѣлѣ Isis **Др. Бараш.**

Istoria natѣралѣ а вѣкѣтѣрїей.

VII. Вѣкѣтѣрїе де фепителорѣ наѣсни.

(Finitѣлѣ.)

Сѣ интрѣтѣ акзмѣ ин вѣкѣтѣрїеа знѣ алѣ попѣлѣ orientalѣ, адїкѣ а тѣрчїлорѣ. Ши аичї гѣсимѣ о мѣлциме де препарационї кѣлїнаре, о кѣлїме нѣмероасѣ де фелѣрїле вѣкателорѣ, иарѣ фърѣ sistemѣ ши metodѣ. Тѣркѣлѣ инчепе кїте одатѣ маса са кѣ плѣчїнтѣ ши о termineазѣ кѣ чїорѣѣ. Вѣкателе дѣлчї (вѣкate де фїнѣ) се скїмѣѣ фърѣ ordїнѣ кѣ вѣкate де карне, kataifѣрїле кѣ кѣчкабакѣ. Дар toate вѣкателе sintѣ foarte грaсе ши карнеа este fearѣ преа мѣлѣ ин кїтѣ с'а фѣкѣтѣ о масѣ моале, каре тѣркѣлѣ о рѣпе месне кеарѣ ши кѣ децетеле, fiїндѣ къ нѣ се сервѣ де кѣцїтѣ ла масѣ. Дар не лїнгѣ toate ачесте variaционї, domneste о monotonie ин вѣкѣтѣрїеа тѣрческѣ. Тѣркѣлѣ нѣ мѣнїнкѣ карне де фелѣрїмї де animale, кѣчї елѣ нѣ мѣнїнкѣ карне де поркѣ, apoi toate вїнатѣрїле иарѣ нѣ sintѣ ин модѣ ла otomanї, чї база вѣкѣтѣрїей лорѣ, е карнеа де оаїе кѣ оpezѣ ши иарѣ карнеа де оаїе ши пїлафѣ ин diferite forme. Пе лїнгѣ ачеста, мѣнїнкѣ тѣркѣ мѣлѣ пеште, лѣгѣмї, лѣнтѣчї, врїнзѣ, поаме, мїере ши чеапѣ. Eatѣ totѣ inventarїѣлѣ вѣкѣтѣрїей знѣ Moshim. Este їнbedepatѣ къ вѣкѣтѣрїеа лѣї е мѣлѣ маї simплѣ ши мѣлѣ маї сѣракѣ де кїтѣ вѣкѣтѣрїеа Kїnezїлї ши eatѣ знѣ лѣкрѣ кѣрїосѣ: ачестѣ difеренцѣ este ши база difерингей карактерїлї тѣрческѣ де карактерїлѣ kїnezїлї. Kїnezїлѣ este знѣ mїнкѣчїосѣ; тѣркѣлѣ нѣ este

mїнкѣчїосѣ, чї капрїчїосѣ ин mїнкареа лѣї; елѣ нѣ voeshѣ сѣ мѣнїнче мѣлѣ, дар voeshѣ сѣ алѣ мѣлѣ не масѣ naintea окїлорѣ стї. Okїї лѣї вѣдѣ мѣлѣ, дар stomакѣлѣ лѣї вїрѣеште пѣцїлѣ. О їмацїнѣ lїdelѣ а їмперїлї otomanѣ d'акзмѣ. О царѣ mare, їменсѣ, нентрѣ окї ши foarte neїnsemnate нентрѣ folosїлѣ реалѣ, нентрѣ нѣтрїеа forцелорѣ statїлї. Stomакѣлѣ statїлї, вїрѣеште foarte пѣцїне провїнцїї. Дар Карактерїлѣ тѣркѣлї este ка вѣкѣтѣрїеа лѣї: о amestекѣтѣрѣ де калїтѣцї вѣне ши defecte, amestекate знѣлѣ къ алѣ фърѣ sistemѣ ши фърѣ ordїнѣ. Ин карактерїлѣ лѣї, гѣсимѣ franкѣа amestекатѣ къ perfidia; жманїтate ши fanaticїмѣ; ценepozitate ши кѣнїдїтate; osnїtalїтateа нентрѣ streїнѣ ши dopinga d'a-ї desnoia не дрѣмѣ къ sїла; елѣ е пїлїнѣ де grandeege orientalѣ ши де vaseage. Пе маса тѣркѣлї (челї mare) вїнѣ о мѣлциме де вѣкate, їнсѣ елѣ нѣ мѣнїнкѣ din niѣї зна destїлѣ чї нѣмаї гѣстѣ чева ши лѣ дѣ а-фарѣ; ачестѣ sistemѣ обсервѣ елѣ ши ин amorѣ. Харемїлѣ лѣї е пїлїнѣ де обїекте дѣлчї нентрѣ гѣстїлѣ лѣї, їнсѣ din fie-каре обїект а гѣстат ел нѣмаї кїте одатѣ ши не зрїмѣ нѣ се маї зїтѣ ла dїнсѣ. Femeїле тѣрчешїї sintѣ ка вѣкателе тѣрчешїї: грaсе, дар nenїkante ши фърѣ гѣстѣ.

О алѣ чїркѣмстанцѣ remarкabilѣ ин нѣтрїеа Ottomanїлї, formeазѣ вѣстѣра лѣї. Тѣркѣлѣ нѣ беа лѣкрѣрїле snїptѣoase, чї kafea, не

kindě Kinesylě bea afioně. Kinezylě iea afioně ka s'ylě adoarmě, tьркylě iea kafea ka s'ylě die demtentailě; dar aчeastь demtentape este iar ьнě felě de somně; este ьнě felě de letarpie кь okii deskimii; ьнě visě kontinzatě kape okьпъ mai toatь vieaga orientalьlьi. In kafenele ex- ropeane, oamenii se adьnъ ka s'ь afie че се mai petreche in льme, чitesкě gazete, vorbesкě postьdii; ne kindě tьркylě vine la kafenea ka s'ь viseze in societate. ьнě tьркь a zisě odatь. „Noi nъ sintemě mai singьratiчii de kitě in kafenelele no-astre“. Tьркylě bindě in колдylě kafenelei, kafeaolь lьi famindě чibьbьkьlь lьi, se deskide pen- trь dinsь o льme nъoъ, o льme imaпinarь; eлě viseazь de tpekьtьlь lьi чelě frьmosě mi mare, poate mi d'o tьpime imaпinare in viitorime. Toчii попьlьi kape ađ perdstě tьpimea mi gloria лор, ле плаче ка s'ь viseze; аша este ла попьlьi, аша este mi ла oamenii скьпьtьaгii.

De ла бькьtьpиеa tьpчeaskь tpeчemě ла чеa pьseaskь. Aчeastь бькьtьpие este кь totьlě пар- tikьларь mi странie in Европа, прекьmь toіđ aчestě imperiі mare este чева partikьларь mi странiі in Европа. Intia чirkьmстандъ kape o rьsimě aичi este, кь toate бьkatele sintь aичi tь- iate, чiontite in бькьdii miчi mi fьkьte ка нимте вpагь. Аша sintь пpоацелe, кьtia, pastela, Bot- vino ш. ч. л. In ачесте бьkatele tođ s'a fьkьtě o masь omoцeнъ moale: ьнě simьolě fidelě aлě siste- mьlьi statьlьi aлě aчestii imperiі, kape (ка toate аstокpацииle) ađ fьkьtě de тодi четьценii o masь omoцeнъ moale in мина аstокpаtьlьi. Ka- pактepьlь pьsь este intokmai ка ачeea ale бь- kateлорь sale, moale mi fьpь pesistингь. Dar eatь difepиngа intpe pьsь mi tьркь din kasza бьtьpеi. Pьsьlě kintь mi tьркьlě viseazь; pь- sьlě este totь-d'ьzna veselě mi tьркьlě poso- mopitě. Kasza este кь tьркьlě bea afioně mi pьsьlě bea pakii, Met (o бьtьpь sniptoasь fь- kьtь de miepe) mi kleos (vině de поамe) apoi de- supre vině, skpintьpa zичe: „mi vinьlě inьese- leunte inima omьlьi.“

Este in Европа o naцiьne miкь kape ть- ninкь mьlě mi minкьpилe sale sintь гpеле mi tapi, dar solide mi foapte nьtpitivь (kapnea grasь de покькь кь пиперь, Giulia, Чдикос ш. ч. л.) mi bea ьнě vině sniptosě infokatě (tokai ш. ч. л.) ачeastь naцiьne sintь ьнгьpii. Apoi льmea шtie

kitě de solidě mi de infokatě este kapтepьlь aчestii попьlь.

Sь vizitьmь акьmь бькьtьpиеa попьlьlьi чi- tatě ка модельlь чivilizaцiьnei, adeкь бькь- tьpиеa ьнi franчezь. Aчeastь бькьtьpие este plainь de *fricasees* mi de *Ragouts*; este o бькьtьpие ьшоарь dar ченiale, plainь de inьvenцiьni mi de kombиnацiьne; este poate пьdиně nьtpitivь mi so- lidь, dar преа mьlě plьkьtь. Бькьtьpиеa fran- чezь este dar o imaпинь fidelь a kapтepьlьi aчestii попьlь. Aчeastь царь de „шампанie“ este цара de veselie mi de sniptь par excellen- ce. Dar in ачeastь бькьtьpие se face in toate zилеле niшle револьdиcи; o inьvenцiьne кьlинарь поъ, vine mi se пьне in локьlь челорь векi, ле detponeazь mi ле ieaь sчeпtrь din мина лорь. Eatь кь бькьtьpиеa franчezь este ьнě eko fidelь aлě istopiei aчestii попьlь.

Бькьtьpиеa англeazь formeazь ьнě kontrastь mare кь чеa franчezь, intokmai кьmь kapактepьlь англeзь formeazь ьнě mare kontrastь кь kapактepьlь franчezь. Бькьtьpиеa англeazь, nъ шtie de mьlте apte, de mьlте variaцiьni mi ino- vaciьni; ea este консервативь; вистекь mi пьльm- пьdингь kape a жьkatě ьнě полě аша de mare in тимьlь lьi Eduard III mi IV, formeazь mi акьmь baza бькьtьpиеi англeze. Aколо toate ль- кpьpилe sintь solide, dar пьdиně стрьльчitoape. Toate ađ dpenть skонь folosьlь реаль, komfortьlь виедeи, dar nъ a sьлта in okii льmei. In niчi o царь din льme, nъ се тьninкь atita kapne ка in Mapea Бpитанie mi ьнii ađ pretinsь кь asta este kasza кь mai тодi англezii ađ dinцi льнцii. Aчestі попьlь kapnivopь, s'a fьkьtě prin nьtpi- minтьlь lьi solide, ьнě попьlь de бьpьвацii in a- девьpата espresiьne a ачestii кьвинтє. Бьpьвацii лькpьтopii, indьstriaлi, intrepinзьтopii, кьteзьтopii, либepi, пьstemě sь zичemь попьlь чelь mai либepь in льme. Dar mi бьtьpа ачestii попьlь чepе ьнě stomакь de бьpьвать mi o пьнгь de англeзь, Aколо beaь бериле челе mai tapi, portep, Al, gin, вiньpилe de Madeira mi de Porto ш. ч. л. In An- глeia, bea fie-kape omь in toate zилеле ла masь mai mьlтє de kitě beaь ьнě kontinentalь in tpei zилe de сьpьbьtoape. Англezii beaь чeaiь, fran- чezь чioкалать mi цepмань kafea. Aчeasta єste konformь кь diversele kapтepе ale ачestopь naцiьni. Чeaiь este o бьtьpь kape покьpь o

liniute în rîndurile noastre, care devinîș pozi-tive, reale și kearș eroistikș; pîtemș sș zî-chem: чеаиѣ este vîștra oamenilor de stat și alș eroistilor. Французѣ шѣ-а алес чокалата, ка вѣх-тра amatorilor seksuаli frumosș. Franția este pîmintulș kълъли erotikș și чокалатулș este sa-cherdotulș ачестѣ кълѣ. Dar германулș, poetș și ценеросș, беа кафеа; ачeastъ вѣхтръ каре inspirъ поезия, версърѣ шѣ идеиле sъвлеме. Schiller este datorș кафеlei, поезиале sale sъвлеме. Кафеаоа а фкштѣ din Германия patria filozofiei аб-strakte, dar шѣ patria vizionarilorș nepraktiçe; patria революционерилорș în domенулș идеилорș dar пѣ але fantелорș. Sentimentalitatea герма-нулѣ, аре isворулș еѣ în кафеа. Dar vizииле германулѣ sîntș блнде, албе ка кафеаоа албе (кѣ ланте) каре беа, пе кндѣ visииле тѣр-кулѣ sîntș меланколиче, негре, ка кафеаоа неа-гръ каре о беа.

În вѣктърия Германия vedemș шѣ о алтș imprefiçurаре interesantъ pentрѣ кноштинца а-честѣ попълѣ. Întр'адеврѣ, пѣ esistъ о вѣктъ-рия германъ. Австриакулș аре о алтș вѣктъ-рия (кноedal în strъdel); прѣsianулș аре вѣктъ-рия лѣ (комнѣs de kartofi шѣ пани); бава-рекулș аре вѣктърия са националъ шѣ fie-каре piratș шѣ dъkatș în Германия аре вѣктърия лѣ. Ачeastъ лнsъ d'о вѣктърие комплъ, нацио-налъ авндѣ în локулș еѣ мълте вѣктърии локале,

asta este o imаgинѣ fidelъ а стъреѣ политиче ачестѣ нацини марѣ. Германулș п'а ажъnsș инкѣ în stare а се forma întр'о нацине mare, знитъ; елѣ а рѣ-масș пинъ акъмș австриакш, прѣsianш, бавареулș dar пѣ германш. Кинтекулș каре инчене „зн-де este patria германулѣ?“ а рѣмасș шѣ пинъ акъмш тѣрѣ рѣsъnsș indestълторѣ.—

Германулș este din natura са космополитш. Елș stъdieазъ toate лимбеле streine, читеште шѣ utie toate literaturиле лъмеѣ, шѣ bate капѣ кѣ istoriеа tълорш попълорш; ачестш характерш космополитш лш vedemș шѣ în вѣктърия гер-манъ. Еа импрѣмѣтѣ de ла toate нациииле; еа este ка знѣ балш maskatш, знде s'адъnsъ toate кинъриле лъмеѣ.

Нѣ воимш а мерце înainte în ачeastъ ре-вистъ а noastrъ, а о зрма în toate консекуинделе еѣ. Destулș кѣ амш indikatш, кѣ deçets, ка сѣ зичемш аша, релационеа intimъ каре се афлъ întре вѣктърииле попълорш шѣ характериле лорш. О лъсъмш дарш ла fie-каре омш каре шие сѣ mediteze, а зрма insъш ачeastъ операцияне а sniritулѣ сѣș în raportулș къestioneѣ каре о трак-тълш шѣ атъчи о сѣ ажънгъ негрешитш ла ре-сълтатш: кѣ modулș нѣpimintулѣ попълорш а жъкатш шѣ жоакъ знѣ ролш foarte mare în мо-дулș desволтъреѣ характерулѣ лорш шѣ а pozi-ционеѣ лорш istoriçe în sîнълș ценълѣ зманш.—

Джелри în natъръ.

II. Лнтеле animalелорш.

Кндѣ обсервълш în ценере лнтеле anima-елорш în natъръ, о сѣ не îнкpedицълш кѣ мо-тивулș tълорш ачесторш лнте este amorулș ком-бинатш кѣ амбиционеа. Femелеле animalелорш пѣ се лнтъ întр'insеле ниçи odatъ (în пpивинга а-чeastа, еле sîntș маѣ пачифиче de китш знеле фе-меле). Нъмаѣ maskулѣ се лнтъ о лнтъ sîн-цeroасъ, маѣ кѣ seamъ în тимнълш amorулѣ; леѣ тинерѣ каре змълш дъне о тнъръ, sîntș аша dn fъpиошѣ кндѣ гъsesкш знѣ pивалш, în китш îн-ченш în пpесенца dameѣ лорш, знѣ джелъ de moарте în каре знълш тpебъе сѣ рѣтѣше în локш. Dar леа се зитъ кѣ пълчере къмш леѣ се батъ pentрѣ

dînsа, întokmaѣ ка знеле femeѣ kokete. Тазриѣ сълбатичѣ, маѣ кѣ seamъ bivoliѣ, се батъ iarш кѣ кpъzими din казза femeилорш лорш. Коарпеле ачесторш animale sîntș армеле лорш челе маѣ pedstabile. Ба инкѣ пъtemш сѣ зичемш кѣ dintре toate лнтеле animalелорш natръpede (mamifere) афаръ de леѣ, лнтеле тазрилорш sîntș знеле din челе маѣ грозабе.

Dар este инкѣ знѣ animalш, маѣ микш шѣ маѣ debilш, каре sъsçинеа шѣ елш ниште лнте sîнцeroасе; ачестш animalш este кокошъ. Ко-кошулș este о fiинцъ animalш foarte interesantъ sъs мълте пънкте de vedere, пѣ нъмаѣ fiindш кѣ

дъ оъле ши гънеле чи маї къ seamъ fiindъ къ пstemъ съ stadiemъ ла dînsъ о мълциме де обсерваціи психологиче ши кeаръ морале. Într'yn алтъ локъ ал ачесті жърналъ (bezî No. 20 алъ англї 1857) амъ ворбітъ мълтъ despre ачестъ animalъ. Аичї insъ vomъ repeta нъмаї ши zikindъ къ аморълъ esaperatъ, пstemъ зиче либертинацілъ (країкълъ) ачесті animalъ лъ фаче foarte некъжичіосъ, foarte жалзъ ши foarte despъсъ ка съ се батъ къ rivalii съ. Ънъ кокошъ лнргъ гънеле sale, este ка ънъ orientalъ лнргъ

харемълъ лї. Нъ е слободъ ннмълї кeар съ нъ се зїте ла ачестъ sanktariъ askъnsъ де окїї profanilorъ. Кeаръ kindъ sipmanълъ orientalъ нъ este în stape съ indetъleze atїta черепї лецитиме алъ соцілоръ sale, фаче ка кокошълъ постръ: се sakrifikъ не алтарълъ аморълї, лъкреазъ ннпъ ла moarte ши омоаръ не тоці ачеїа кeарe аръ indръzni ка съ între în квібълъ лї. Ачeастъ лънтъ а кокошлоръ, ера къnosктъ ши лъате în konsideraціune кeаръ ла nonклї чеї antiқї. Ба інкъ, oamenii аъ fъктъ де pasіunea великоасъ

Лънта кокошлоръ.

а ачесторъ animale ънъ обїектъ де театр ши де пльчереа пълїкъ; лънта кокошлоръ ка ънъ жокъ пълїкъ, dateазъ інкъ din timpълъ лї Themistocle în Atena. Дъне че ачестъ бърватъ mare а вїрвїтъ не nepsieni, а întokmitъ în totъ англъ о zi де серbare пълїкъ în кeарe s'a prezentatъ лънта кокошлоръ într'o areнъ пълїкъ. Традиціunea зиче къ Themistocle а зрmatъ аша fiindъ къ мергїндъ ла pessелъ în контра nepsilorъ, а întlanїтъ не дръмъ дої кокошї втїндъ-се ши а лъатъ ачeasta дрентъ ънъ азъръ (semнъ) вьнъ.

Snpe а ацїа кокошї маї мълтъ în лънта лоръ, Eленїї авеаъ обїчеїс къ ле detea маї nainte сътъроїс де мнъкeарe. Ла Romanї нъ este къnosктъ бїне дакъ лънта кокошлоръ ера обїектълъ ънъї жокъ пълїкъ. Дар în секълїле mediane іаръ гъsimъ ачeсте жокърї foarte în modъ în Европа feodalъ. Ба інкъ акъмъ аъ адontatъ обїчеїлъ варбаръ d'a інкълъа кокошї лънтъторї къ nintenї де фepъ ка съ се мълчелъreaskъ маї tare. Де ши мъллї съверанї ши Panї аъ datъ ordine се-vere d'a nonпї ачeсте жокърї sinъpoase ши în-

tr'adevăr se oprișe kîț-va timp, pe urmă iar
 aș veniț la modt. Mai kș seamt Angliea și
 Olanda aș mi aramț o foarte mare pasizne nen-
 trș ačeste жокєрі. Аколо се пне гажєрі марї
 de bani la asemenea жокєрі care din amîndoi
 kokomi va birși mi care, nș?

Dar este într'adevăr foarte interesantș
 d'a asissta la o lșntț între doi kokomi. Ačeste
 animale, pșginș indelente din natșrș, kîndș in-
 trș în lșntț, парк аș deveniț alte ființe. По-
 zigiznea лорș devine impozantș, majestoast; în
 toatș esistința лорș se vede kș sintș inspirați
 d'o pasizne vie, d'o енерgie eroikț și ačeastș
 pasizne o nobileazț ačeste ființe brște, dș oki-
 лорș лорș o espresizne infokatș, парк drama-
 tikș. Dar dșne lșntț, fizionomia birșitorșlș
 este iarș foarte interesantș. Kș че помпș mi
 mindrie пърșеште елș kîмплșлș бътъліе! Kșmș
 cine елș канș în șșșș, парк вреа șș se arate

tsxlорș spectatoriлорș ka șl'лș admire! Kș че
 șmьletș majestosș se plimeț елș în arenț, бș-
 kșrîndș-se de simșirea interiорț a птерей sale
 mi în minștлș ačesta елș într'adevărș rin-
 dește kș este șingrșлș în лșme. Dar kokomлșлș
 birșitș че face atșnчї? Dakș nș e morțș saș kș
 vr'șnș ničiorș rșntș, fșve mi se asknde de pș-
 șine. La kokomș, ka mi la oamenї mi la по-
 плł, se adevereazț zičerea latinș: Vai victis!
 (Baї челорș birșidї!) Birșidїлорș în бътълії, în
 dșelș, în arena електоралș, ka mi în arena по-
 lemicheї пбьliche, latinлșлș stpiga: Vai victis mi
 are mare drentate. De ačeea șș kachte omлșлș
 totș-d'azna șș nș între în katigoriea челорș Vai
 victis. Dakș лșmea este odatș o лșme de лșntț,
 șnș teatpș de pesselș, șnș bellum omnium con-
 tra omnes, șș fimș чelșлș пșginș birșitori mi nș
 birșidї.

Istoriea șnșї asinatș жѣдекъtopeskș.

(Finitлș.)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Trei șntșmini mai țipziș, totș жѣдекъtopeлș
 A. a prezidatș la o kșrte de Asisi într'șnș алț
 orașș mare, într'șnș алț Komitatș (Distriktș).

„Oare este lista delекшендїлорș mare?“
 întrebamș пе șnș колегș, kîndș амș intratș di-
 mineađa în sala жѣдекъtopилорș.

„Nș e prea mare pentpș o жєrie din лșna
 лї Martie“ imї pșșpnde колеглșлș meș,“ șnș
 șingrșлș fșrtișarș. Delіkzentлșлș este șnșлș anșme
 Cartwright. Eș sintș în ačestș прочешș advoka-
 тлșлș короanei (прокєropș) Negreșitș o șș fie
 șnșnzpatș impreznș kș natpș, чинчї алдї.

„Intr'adevărș, жѣдекъtopeлș A. este șnș fșr-
 nistorș бнșлș pentpș șnșnzpъtoare,“ обсервș
 Șș-Șerifș (ексекtopșлș sentenцелорș жѣдекъ-
 topешti) viîndș la noi mi frekîndș mi mînele
 ka șnșлș care e foarte mъldemitș de чева. „Nș
 e prea провabilș ka профедїea: tpistș în privinđa
 жѣдекъtopeлș A., șș se realizeze.“

„Ničї de kșmș,“ обсервș колеглșлș meș,
 „Aș nș era ničї odatș mai șntștoșș mi mai ve-
 selș: ka акамș; s'a pestabilitș kș totлșлș de боала

sa de mai nainte mi o șș vededї kș zioa de az-
 țelș o șl'лș întinoreaskș inkș mai mълș.

În fine a апърșitș прочечлșлș în kontra лї
 Cartwright. Eș, ničї odatș n'amș бъzъtș mai na-
 inte пе ačestș omș mi n'amș шtișitș kș ačeastș
 поамț infernalș era аștopeлș nenорочїрей лї
 Harvey; kчї mi dînsșлș (Harvey) niпș la moartea
 sa, n'a авѣitș ničї o бъпșialș kș елș era viklima
 ačestșї mizerabilș.

Kpima de care Cartwright era акzатș, era
 șnș fșrtișarșлș nșmai de onțș шilings (12 șvan-
 цixї). Елș s'a silitș a se аръta nevinovatș, insș
 nenștîndș adșче martori saș dovezi în favoarea
 лї, de ačeea жєрі л'a deklaratș vinovatș mi a-
 kșmș президентлșлș A. л'a kondamnatș în пșmele
 лeдeї la moarte kș stranгș. În ačestș momentș,
 o espresizne d'o pștate satanikș s'a обсерватș
 пе образлșлș ačestșї mizerabilș mi елș a pșratș
 kșrtea ka șl'ї: dea permisizne a vorși kîte-va
 vorșe; dșne че iї s'a akordatș ačeasta, елș s'a
 апропїatș la marșinea лoуї delіkшендїлорș fș-
 kîndș șnș pasș kștre жѣдекъtopeлș A. diîndș okiї

șintagi asșupra lui k'o espresivne nedeskriptivizil.
Milorde, îi zice e-lă, fiindă kă trezse sã morș
pentru achemi mizerabilă ontă milinrs, voiș sã
vã mърtърiseskă d'o krimъ mълă mai mare ka-
pe 'mi inkarkъ kăcetălă meș. D-ta Milordă
'gi adșu aminte inkъ de Harvey kape lai kon-
damnată la sninzърtоаре nainte kite-va sântămini?

„Da! dar ce ai sã zici despre aceasta?“
îi pșpnunde ждекторъ, kърzia în aчestă momentă
totă sințеле se зркъ kătre канș.

„Nu prea mълă, nșmai atita voiș sã vã spuș
kă e-lă era atită de inocentă în krima pentru
kape l'aci sninzърată, intorkai ka znă koniă de
dăcъ. Eș eramă aчела kape amă komisă aчeastă
krimъ. Eș amă nșș чeasornikălă în lădiga lui“
mi akșmă Cartwright a rakontată toată istoriea
lui; kșmă s'a formată în inima lui o зръ în
kontra lui Harvey mi plъчerea mare a arștă a
vedea obiekțelă xpei sale sșirșindă vieađa sa
sșv mîna kълъblăi.

O snaimъ, ingrozitoare a pștrъnsă totă aș-
ditoriă, azvind snovedipea znei asemenea krime.

„Monștrъ, diabolă infernală,“ îi stpigrъ ж-
декторъ.

„Kă toate aчестea, amă inșipată vine lș-
kърzile; nu e așa, Milorde? Kontinș kriminală
k'o ironie činikъ. „Arștarea martърiloră, aci
zisă atșnăi, este neatakabilă. Krima este atita
de manifestă ka soarele la miază-zii mi dakъ în
asemenea kaspi simple sã nu se зрмеze gla-
sșlă znei leci neчesarie mi dreantă, atșnăi nș-
mai va eșcita niči o sigșranđъ pentru averea
oameniloră mi toată kăldipea soчietъdei va kă-
dea în pșinъ.“ Oare nu eraș aчeastă kăvintele
D-tale proprie? Kșmă amă admirată atșnăi in-
teligenđa mi elokșinđa D-tale. Da, soчietatea
omeneaskă sã dърimъ kindă znă nevinovată ka
Harvey nu va fi sninzърată! Ha-ha-Ha! Sșперvă!
Admirabilă! stpigrъ akșmă delikșentălă k'znă pışă
nevănă mi totă d'o dată a obșervată че impre-
sivne fakă vorșеле lui asșupra ждекторъlăi A.

„Dađi ne kondamnată afară!“ stpira Șerifs.

„Znă gvardieană ală temniđii a vptă sã
зрмеze aчestă ordină, insă în aчestă momentă
ждекторъ face znă semnă kă mîna, parkъ vřindă
sã kontrazikъ aчestăi ordină; obrazlă lui era
kontraktată kă snaima, dar n'a nștă sã vor-
beaskă.

În timnălă aчesta, Cartwright kontinș. Mi-
lorde, zichea, D-ta miți nerpemită kă nenoročita
Madama Harvey a komisă o sinșchidere. Koro-
nerii (kape konstată felălă morgii oameniloră)
aș pronșuțiată kă din intșmplare a kăzătă în
znpъ mi s'a înekătă. Dar eș miș mai bine. Ea
s'a omorită sinșzъръ, de desesnerare. Amă vřzătă
kadeverălă ei impreshъ kă aчела ală koniălăi
ei de dăcъ, ne kape la dănătă imърzđimată în
sinșlă sãș mi dșne moarte. Vřzindă aчeastă,
amă ințelesă kă sintă kondamnată de чepă în
eternitate la infernă.— Dar Milorde, aчeea
че mș mînrăie în aчeastă nenoročire este, kă
miș kă noi amindoі vomă merče la znă lokă
znde fantele noastre řzmoase sintă kșnoskate.
Aчeastă idee, Milorde, vã este nepлkăkъ, nu e
așa? Tigrălă sinșerosă! Assassinală dșne lepe!
Mizerabilă! Te desnpęgesk mi te skșip în obraz!“

Aчestă diskșpsă teribilă, a fostă interșntă
de kătre gvardianălă temniđii kape a țpasă afară
ne aчestă monștrъ fapiosă.

Dar în aчestă momentă, ждекторălă A. a
kăzătă kă kanș ne mast, fъръ kșnowingъ. Ba-
retșlă (kăчizla de prezidentă) era kăzătă kșoșă
ne pșmintă, mîncеле sale eraș intinse mi tapă
ka martърă. Znă din advokati kape lă inkon-
șiprăș, s'a gрьbită la dînsă dpenă akștoră mi
seanđa s'a intpęzătă în mizlokălă znei konfș-
zisăi marl. Doș ziale mai ne зрмъ, s'a čitită în
gazeta komitatșlăi челе зрмъtoare: „Ждектор-
vălă A. a mърită la 27 ale aчestei lșnă în kasa
sa din kășza znei voale kădșproase kape avea
e-lă de mai nainte mi kape akșmă a țkăită znă
pęčităș mi la omorită.“

Astă-felă s'a implinită profediea lui Harvey!

Șinș aiči merğă memoriile nșmitălăi ad-
vokată zngleză. Oare, intpęvmă, nu este fie-
kape inimă pștrъnsă de dșpere mi de snaimъ
čitindă aчeastă istorie! Ori-че ждекторă ne-
nală kape хореште de vieađъ mi de moartea
oamenilor, oare nu poate sã fie mi el kite odată
în poziđișnea ждекторălăi A.? Čine poate ke-
zșvși kă era totă-d'azna în adevърă, kă a des-
konperită totă-d'azna advърă? De la timnălă
lui. Pădată șinș akșmă, kșestăneа: znde este ade-
vърă? a pșmasă o kestivne nepesolștă, poate mi

peresolbabilе. Apoi noi oamenii s'а kstez'аm а nimici esist'аnda oamenilor, confracii nostrii in domeniul zmanit'аdei, fiindк к ne imacinat'аm к sintemк in adev'аrк? к amк r'аsitк zнk sistemк politikк in adev'аratк bzнk шi salstariк шi чine лккреазь in kontra, s'а fie omoritк? Dar чine ne zичe к m'аine саz п'аim'аine, саz neste zече an'а, пz vomк avea алz konvik'аione? At'аnci sistemк politikк de акzмк ni se va пzrea v'аciosк, min'аinosк шi vomк k'аta d'аne zнk алz adev'аrк politikк? Dar шi in privin'аa krimelorк ordi-

pare, zнде avemк totк-d'asna adev'аrк la dispozi'аionea noastrк? De zнде жздекторк poate s'а шtie кк este totк-d'asna pe calea adev'аrкi? Apoi дакz in k'аrsz znei vied'а int'reci, o sing'аrк opz zнk жздекторк penалz ва komite o fantк k'аmк а komis'o жздекторк A. in privin'аa л'а Harvey, ва fi esпzск а nepi int'p'аnк modк аша de ingrozitorк ka жздекторк A.; k'ачi sentin'аa biblikк „чине omoарz, ва fi omoritк“ este o sentin'аz eterнz ka черкz шi ka п'аmintz.

Коммуникацини штиинтифиче мичи.

Unк kasк de katalensie foarte remarcabilz.

S'а шtiatк de m'аlz кк esistz o patimz k'аri-oasz пzmitz katalensie kape face кк omкzлz seam'аnz k'аnк mortк, insz пz е mortк int'adev'аrк, чi пzmai in anaringz. Din асeastz kasz, mai in toate ц'аpile чivilizate este o леде кк пz se ingroапz morцi de kitк чelк пzдинк 48 de ore d'аne inchetarea lorк din vieacz. Dar ничi asta пz е кк totкzлз sig'аrк, чi se poate int'аmpla кк se ingroапz zнk omкz v'аk кк anaringa de moarte, прекzмк s'а int'аmplatк in mai m'аzte p'аndzpi (vez'а vroшzpa mea „desпre asfikcie“), шi semпzлз чelк mai sig'аrк de moarte este inченzткzлз пztrеfакцинеi kadaverкzлi. Dar eatz кк o fantz paporatz in жрналкzлз цermanк „Гremdenblatt“ in zilele асесте ne silешte а p'аveni la асeastz k'estisne.

Eatz че раконтz асестк жрналкz.

Int'p'аnк opашк mik in Цermania, 'nainte k'o лzпz de zile, int'p'o zi de Меркzpi s'а r'аsitк zнk tiпzрк mortк ne дрzмк d'o moarte г'аvникz; 'ла adzс akasz шi ак хот'p'итк алк ingroпа кк помпz intokma' Dzminika че ва veni. Kк totкzлз кк m'алцi s'аз opasz zikindк кк п'аnz at'аnci kadaverкzлz se va imпzгi tape, insz а p'аmasк la асeastz хот'p'ipe а p'аdelopк. Dar mare ера m'аparea lorк v'аzindк Dzminika кк пz se ovserva ничi o пztrеzичisne la kopzлzлz mortкzлi. Преоткzл d'аколо, zнk omкз ingelentz шi zmanк, а zis: дакz е аша, s'а аhtent'аmк inkz kite-ва zile dar totк d'o datz аз trimisк d'аne medic'аi ка s'а ovserbe асeastz fantz. Medic'аi аз konstatatк кк mem'аp'ile kopzлzлz ераз moi, ка oki'а l'аi пz ераз k'аzпdad'аi in пzзntp'а ка la morцi, ва inkz zнk medic'аk словozindк sin'аe dint'p'o v'аnz, аз venitк kite-ва пикzт'аpi de sin'аe, neste kite-ва ore. Medic'аi аз deklaratк кк аичi este zнk kasк de katalensie kape pe-

sistz la ore шi inчerkape de inviere. In асeastz stare а p'аmasк kopzлzлz mortкzлi ontz-spre-zече zile. In kape timпz л'a vizitatк poate doz sate de medic'аi, zичe жрналк, шi тогi аз хот'p'итк кк in асестк kopк se лzптz inkz vieacа kз moарtea. Tokma' d'аne асестк timпz а inченzтк s'а se apate la kopкz adev'аrate semne de moarte. Insz ничi п'аnz акzмк kadaverкzлz n'a inченzтк а се imпzгi шi преоткzлz а deklaratк кк п'аnz kindк пz ва inчene semne de пztrеfакцине, елз пz ва лzса кк се ingroape асестк mortк.

Skim'аrea пелei а п antelorк.

Desпre animale mtimк тогi кк еле skim'аz аdese-opi пелеа lorк. Mai toate animalele noastre domestice skim'аz пzркzлz шi пелеа lorк prim'аvara шi тоам'а, insz шi in p'аnzлzлz vedetалz r'аsimк o m'алцime de fenomene anалоaде. Арвор'аи p'аimesкк in toate prim'аverile fr'аnzze пzoi intokma' k'аmк animalele dovindesk in toate prim'аverile nepi пzoi. Dar плоп'а, steжар'аи шi алцi арвор'а лeапzлz ne fie-kape anк p'аmz'аp'ile lorк челе mai tinere, intokma' прекzмк червиi лeапzлz ne fie-kape anк коарпеле lorк. Dar sintк алте plante kape skim'аz тоatz пелеа (кояжа) lorк intokma' ка reptiliile. Sintк niște mesteак'аni, Platane kape in тоatz prim'аverile лeапzлz тоatz коажа lorк шi dovindesk о коажz поz intokma' k'аmк шi шарпеле се des'аpакz de пелеа са веке ка d'o k'аmашz m'аpдарz шi dovindешte пелеа поz. Mai кк seam'а r'аsimк in чelк mai mare gradк асестк fenomenк la zниi арвор'аи цigant'ачi in Nozа Olanda пzmic'аi арвор'аи de gumi.— Аша vedemк in diferite p'аnzpi але пatzpei domin'аz ачелеам'аи лeцi, kape провк din че in че mai m'алz кк тоatz Natzpa este о inчepicime imensz armonioase in esist'аnda sa; armonioase in лeциле kape о domnesкk.